

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

12.06.2015 nr 4sn

Algus kell 10.30, lõpp kell 12.40

Juhatas: Tõnu Kollo

Protokollis: Kristina Lauri

Võtsid osa: Ülo Kaasik, Ilmar Lepik, Kätlin Mandel, Andres Ojaver, Andres Oopkaup, Allan Puur, Hede Sinisaar, Marko Udras

Puudusid: Taavi Kand, Urmet Lee, Hannes Pahapill, Margus Sarapuu

Kutsutud:

Statistikaameti peadirektori asetäitja Tuulikki Sillajõe

Statistikaameti üldosakonna juhataja Remi Prual

Statistikaameti statistika levi osakonna planeerimise peaspetsialist Reet Romanov

Eesti Panga statistikaosakonna juhataja Jaanus Kroon

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna juhataja Natalja Eigo

Rahandusministeeriumi riigihalduse ja avaliku teenistuse osakonna peaspetsialist Anneli Leemet

Päevakord:

1. Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavuse hindamise põhimõtete ja tulemuste tutvustus
2. Statistikaameti 2016.–2020. aasta statistikatööde loetelu projekti kohta statistikanõukogu arvamuse arutelu Rahandusministeeriumile esitamiseks
3. Muud küsimused

Otsustati:

Kinnitada päevakord.

1. Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavuse hindamise põhimõtete ja tulemuste tutvustus (Lisa 1)

Euroopa statistika tegevusjuhist tutvustati nõukogu teisele koosseisule eelmisel koosolekul, seepärast Remi Prual selle sisul ei peatunud, kuid tuletas alustuseks meelde Euroopa statistika tegevusjuhise ja sellele vastavuse hindamise eesmärgid. Need eesmärgid on hoida ja suurendada Euroopa statistikasüsteemi usaldusväärsust, tagada ja tugevdada Euroopa statistika tegemise võimekust ja kvaliteeti, toetada liikmesriike Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavuseks tehtaval tööolul ning saada kasu Euroopa statistikasüsteemis toimuvast arendustööst. Oluline on meeles pidada, et see tegevusjuhis ei käi mitte ainult Statistikaameti kohta, vaid kehtib tervele riigile.

Tegevusjuhisele vastavuse hindamine koosneb enesehindamisest ja välishindamisest. Enesehindamisküsimustiku saatis Statistikaamet Eurostatile aasta tagasi, välishindamine toimus aprillis 2015. Sarnane hindamine toimub kõikides Euroopa Liidu riikides, aruanded iga riigi kohta eraldi avaldab Eurostat oma veebilehel aadressil <http://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/peer-reviews>.

11.06.2015 saabusid Eesti kohta koostatud aruanded: riikliku statistika süsteemi Euroopa statistika tegevusjuhisele vastavuse eksperthindamise aruanne ja aruanne Euroopa statistikasüsteemi integreerituse kohta. Esimese aruande avalikustab Eurostat oma veebilehel, teine ei leia sellisel kujul avaldamist kunagi, sest Eurostat koostab koondaruande kõikide liikmesriikide kohta. Aga info see aruanne Eesti kohta annab.

Nende aruannete tekst enam ei muutu. Lisada võib vaid mõlemale aruandele ühe A4 formaadis põhjenduse nende soovitude kohta, mida Eesti täita ei saa. Tähtaeg lisamiseks on hiljemalt 25.06.

Järgmise sammuna peab riik esitama augustiks 2015 parendustegevuste kava soovitude kaupa (kuni aastani 2019) ja selle täitmisest edaspidi vähemalt kord aastas aru andma.

Eestile antud 20 soovitud jagunevad kolme gruppi.

1. Tagada riikliku statistika tegemiseks piisavad ressursid, sh nii Euroopa statistika kui ka siseriikliku statistika jaoks.
2. Tugevdada institutsionaalset keskkonda.
3. Arendada edasi kvaliteedi tagamise tegevusi ning teenuseid statistika tarbijatele ja andmeesitajatele.

Arutelu:

Andres Oopkaup

Aruanne on koostatud Eesti, mitte ainult Statistikaameti kohta. Statistikaamet esitas aruande eelnõule hulga muudatusettepanekuid, aga neid suures osas ei arvestatud, hoopis lisati üks soovitus. See on auditite puhul sagedane.

Statistikaamet soovitas aruandest välja jätta neli soovitud:

sõlmida *memorandum of understanding* Eesti Pangaga, sest see on küll kavas, kuid ei parenda praeguseid häid töösuhteid;

- seada sisse statistikatööde väline kvaliteedihindamine, sest väljaspool statistikaametit on Eestis vastavaid eksperte peaaegu võimatu leida ja väljastpoolt Eestit nende palkamine ei ole piiratud ressursside tingimustes põhjendatud;
- suurendada üksikandmeid teadustööks kasutatavate teadlaste jaoks VPNi ühenduse kiirust, sest ei ole teada, kas aeglus tuleneb SA- või kasutajapoolselt ja ka see kulu pole mõistlik piiratud ressursside tingimustes;
- hakata mõõtma üleriigilist halduskoormust, sest seda tööd ei ole Statistikaametist keegi Eestis tellinud ja pole ka teada, et mõnes riigis oleks seda seni tehtus, kuna selleks puudub tunnustatud meetodika.

Veel tegi Statistikaamet ettepaneku liita kaks soovitud – soovitus teha rohkem analüüse ja soovitus teha rohkem tellimustöid, sest analüüse on võimalik teha vaid juhul kui seda tellitakse. Peale selle andis Statistikaamet märku, et vähemalt seitsme soovitud arvessevõtmine on väljaspool Statistikaameti võimupiirkonda. Nende kohta on Statistikaamet palunud Rahandusministeeriumi seisukohta.

Hede Sinisaar

Statistikaamet peab RIHAs kooskõlastama loodavad andmekogud, ehk saab sellest sisendit halduskooruse hindamiseks.

Esimene soovitud puhul - , tagada Statistikaametile ressurss Euroopa Liidu ees võetud kohustuste täitmiseks - jäävad parendustegevused Rahandusministeeriumi võimupiirkonda.

Ülo Kaasik

Kuigi Statistikaamet vaatab vähe koondpilti, saab soovitud selle kohta, et tuleb teha rohkem analüüsi, sisuliselt täita vaid juhul kui selleks on ressursse.

Allan Puur

Aruandes Euroopa statistikasüsteemi integreerituse kohta on tekst: “*A review of the confidentiality rules to be applied for certain registers (like for education and others)*”. Kuidas seda mõista?

Andres Oopkaup

Sisu on selles, kuidas kasutada erinevaid registreid, kes haldab, kel on õigus näha neid andmeid jms. Ekspertidega oli arutelu isiku tuvastamist võimaldavatest andmetest, mis liiguvad Statistikaametisse. Et kas neid on võimalik teistel otstarvetel kasutada. Diskussioon puudutas haldusotstarbel ning statistika tootmiseks loodud registrite õiguslikke küsimusi. Euroopa statistika määrus, andmete kasutamine haldus- ja statistilistel eesmärkil jne., samas vähendab samade andmete kasutamine halduskoormust. Praegu kehtib põhimõte, et statistilisel eesmärkil kogutud tuvastatavaid andmeid antakse välja vaid riikliku statistika seaduse järgi.

Plaanis on luua täiendavad valdkondlikud statistikanõukogud, mis hakkavad tööle ilmselt sügisel 2015. Juba aastaid toimivate nõukogude tegevust on võimalik tutvustada statistikanõukogus sügistelvel. Uued saavad oma tegemistest statistikanõukogule ette kanda järgmisel aastal. Tuleb hoida sidet statistikanõukogu ning valdkondlike statistikanõukogude vahel.

Statistikanõukogus arutatakse strateegilisi teemasid ja loodavates valdkondlikes nõukogudes rohkem meetodilisi jms detaile.

Milliste soovitude puhul võiks Statistikaamet jääda eriarvamusele? Seitse ettepanekut jäävad Statistikaameti mõjupiirkonnast välja. Kahe puhul on võimalik sõnastada parendustegevusi, aga kahe puhul pole mõtestatud tegevus reaalne – statistikatööde välise kvaliteedihindamise sisseseadmine ja üleriigilise halduskoormuse mõõtmine. Eriarvamused peavad väga kaalutletud ning põhjendatud olema, sest neid loevad teised riigid hoolega. Poolt või isegi kolmandikku soovitudest küsimuse alla pannes, ei ole me ise enam tõsiselt võetavad. Seni avaldatud aruannete põhjal saab öelda, et eriarvamusele jäädakse aga vaid üksikutele hästi põhjendatud juhtudel.

Andres Ojaver

Aruande kohta üldine kommentaar. Soovitude puhul, mis tunduvad kahtlased ja pole arvestatud Eesti väiksust, on soovitatav vastuargumente esitada. Eksperte hinnatakse ka eelkõige raporti ja soovitude järgi ja mõnikord võib olla see määravaks, et neid soovitusi esitatakse palju.

Otsustati:

1.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

1.2 Soovitada Statistikaametil jääda eriarvamusele kahe soovitude puhul: statistikatööde välise kvaliteedihindamise sisseseadmine (soovitus 14) ja üleriigilise halduskoormuse mõõtmine (soovitus 20).

2. Statistikaameti 2016.–2020. aasta statistikatööde loetelu projekti kohta statistikanõukogu arvamuse arutelu Rahandusministeeriumile esitamiseks (Lisa 2)

Reet Romanov meenutas, et statistikanõukogu tutvus Statistikaameti 2016.–2020. aasta statistikatööde loeteluga 2015. a 10. aprilli koosolekul. Seekordse koosoleku eesmärk on põhimõtteliselt kokku leppida statistikanõukogu arvamus statistikatööde loetelu kohta. Statistikatööde loetelu koostamisel on arvesse võetud:

- riigisisese statistikatarbija vajadust;
- EL õigusaktidest tulenevaid kohustusi;
- rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise kohustusi.

2016. aastal on loetelus 162 statistikatööd kogumaksumusega 6,4 miljonit eurot, millest üks statistikatöö on täielikult ja kuus osaliselt rahastatud välisabist. Lisaks on Statistikaamet esitanud eelarve lisataotluse kolme statistikatöö – Keskkonnakaitsekaupade ja -teenuste sektori arvepidamine, Keskkonnakaitsekulutuste arvepidamise makrotasand, Äriteenuste tootjahinnaindeks – rahastamiseks kogumaksumusega 70 000 eurot. Pärast lisataotluse esitamist selgus, et vastupidiselt esialgsele infole ei ole statistikatöö Aegriade taastamine rahastus võimalik otse Eesti Vabariigi 100. aastapäeva korralduskomiteelt. Lisaks laekus statistikatööde loetelu kooskõlastamise käigus aprillis 2015 veel 92 täiendusettepanekut kogumaksumusega ca 1 miljon eurot.

Tõnu Kollo

Nõukogule statistikatööde loetelu kohta esitatud dokumendid ja antud ülevaade andsid tervikliku pildi. Nõukogu arvamuse tekst on seekord lühem kui eelmistel aastatel ja väga konkreetne.

Arutelu:

Aprillis 2015 laekunud täiendusettepanekud ei hõlma kogu rahuldamatat statistikavajadust. Näiteks statistikatöö Palgaerinevuste parem kättesaadavus on praegu rahastatud Norra abiprojektist lisatingimusega, et järgmistel aastatel rahastab selle tegemist Eesti. Kui seda rahastust ei tule, siis on praegustel rahastajatel õigus seni kulutatud raha tagasi küsida. Eesti Panga mitmel aastal esitatud ettepanekut tarbijahindade kogumise infosüsteemi kaasajastamiseks, ei ole Statistikaamet saanud töösse võtta, sest see eeldab IT-arendust. IT-arendusi aga on Statistikaamet saanud teha ainult seoses rahvaloendusega. Tarbijahindade kogumise infosüsteemi rahastamist on aga väga raske rahva ja eluruumide loendamise seostada. Siiski on veel tänava tekkimas variant, et ehk saab selleks tööks taotleda Eurostati granti. Eesti Panga jaoks on selle töö tulemusena tekkiv üksikhindade

andmestik väga oluline, sest aitab paremini täita üht Eesti Panga põhiülesannet, nimelt tagada hinnastabiilsust.

Nõukogu arvamuse eelnõu teksti esitati järgmiseid muudatusettepanekud.

- Viia arvamuse sõnastus läbivalt kindlasse kõneviisi.
- Täiendada arvamust, lisades katmata statistikavajaduse kogumahu nii arvuliselt kui ka rahaliselt, nimetades suuremad statistikatööde loetelust välja jäänud tööd ja esitades lingi täisnimekirjale.
- Anda selge signaal, et tegelik statistikavajadus on palju suurem.
- Lisada ka statistikatööde loetelu seletuskirja täielik ülevaade loetelust välja jäänud statistikatöödest ning neist suuremate puhul põhjused, miks need tööd on välja jäänud.
- Lisada arvamusse viide kõikidele laekunud ettepanekutele.
- Avada selgemalt statistikatööde sisu, näiteks Andmekogude laialdasem kasutuselevõtt. Tuleb rohkem tähelepanu pöörata põhjendustele ja selgitustele, mis on statistikatöö eesmärk. Oluline on teha vahet, kas taotletakse raha ühekordseks arenduseks või n-ö baasrahastuse suurendamiseks.
- Lisada arvamusse selgem põhjendus, miks statistikatöö Aegridade taastamine on arvamuses eraldi välja toodud.
- Arvamuse lõpus peab olema selgelt sõnastatud nõukogu ettepanek.
- Lisada arvamusse kvaliteediteema, sest pideva alarahastuse, korral võib kvaliteet kannatada.

Otsustati:

2.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

2.2 Nõukogu liikmetel esitada nõukogu arvamuse täiendused hiljemalt 21.06 Kristina Laurile. Arvamuse täiendatud tekst kinnitada nõukogu elektroonilisel koosolekul enne 01.07.2015.

3. Muud küsimused

Andres Oopkaup

Eurostati peadirektor Walter Radermacheri on Eestis 04.–05.08. Tema võimalik statistikanõukoguga kohtumise aeg on 05.08 pärastlõunal. Täpsustamisel on, kas ta peab loengu kõrgematele riigiametnikele.

Pulleritsu preemia raames esitatud töödest. Tõenäoliselt antakse preemia sel aastal välja.

Otsustati:

3.1 Võtta informatsioon teadmiseks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnu Kollo
Koosoleku juhataja

Kristina Lauri
Protokollija